

ЩОРІЧНЕ ПОСЛАННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В.А.ЮЩЕНКА ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ ПРО ВНУТРІШНІЙ І ЗОВНІШНІЙ СТАН УКРАЇНИ (РЕЛІГІЙНО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ)

На початку роботи останньої сесії парламенту Президент України В.Ющенко, відповідно до Конституції України, звернувся 9 лютого 2006 року з щорічним посланням до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України. Послання Президента складається з двох частин. *Перша* - це Звернення Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 році», яке було оголошено Президентом України В.Ющенко 9 лютого цього року з парламентської трибуни. *Друга частина* - це Доповідь «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 році», у якій визначаються і досліджуються *актуальні* проблеми розвитку України та окреслюються шляхи їх вирішення. Що стосується релігійних аспектів щорічного послання, то зауважимо, що це питання має місце в обох частинах президентського послання.

Конфесійному питанню у Зверненні Президента було присвячено лише три абзаци. Наведемо їх повністю відповідно до тексту Звернення, розміщеному Прес-службою Президента України на сайті «Офіційне Інтернет-представництво Президента України»:

“Третій стратегічний напрям – поліпшення якості життя громадян, консолідація суспільства та відродження духовних цінностей нації. Україна здавна була рідним домом для представників багатьох національностей. На нашій землі мирно співіснували послідовники різних релігійних традицій. І сьогодні Україна є однією з небагатьох пострадянських держав, у якій зберігається міжнаціональний мир. Це одне з найбільших наших надбань, і ми повинні ним дорожити. Наш обов'язок – подальше утвердження міжнаціональної злагоди, запобігання виникненню конфліктів на національному чи релігійному ґрунті. Представники кожного етносу мають почуватися в Україні краще, ніж на своїй історичній батьківщині.

...Не можу оминати найбільш чутливу для суспільства проблему релігійної сфери – неприродне роз'єднання православних церков України. Незаперечною є необхідність подолання існуючих між найбільшими православними юрисдикціями протиріч та утвердження єдиної помісної соборної первоапостольної православної церкви. Безумовно, її становлення розглядається в загальному контексті розвитку та утвердження національної ідентичності українців. Зважаючи на стратегічне значення цього питання, держава вправі його активно порушувати та, не втручаючись у внутрішні церковні справи, сприяти його розв'язанню”.

В Доповіді «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 році» релігійним аспектам присвячено підрозділ 2.4 «Вдосконалення суспільно-релігійних відносин» розділу 2 «Розвиток людини – шлях України у майбутнє». Видрукуємо цей текст відповідно до офіційного видання:

“2.4. Вдосконалення суспільно-релігійних відносин. Повноцінне забезпечення права на свободу совісті є необхідною передумовою розвитку демократичного суспільства. В усій історії формування Української нації, її культури, світогляду, моделей поведінки очевидним є релігійний вплив. Сьогодні у конфесійному середовищі означилися наступні тенденції.

Спостерігається стійке зростання інституційної мережі релігійних організацій. Активізується участь конфесій у публічному (громадському і культурному) житті країни. На початок 2005 року кількість громад віруючих у порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилося 912 одиниці, монастирів – на 13, місій – на 15, духовних навчальних закладів – на 10, періодичних видань – на 28, недільних шкіл – на 538 тощо.

Деякими релігійними організаціями активно ініціюється впровадження в навчально-виховний процес предметів, в основу яких покладені духовні релігійні цінності. Ця справа вимагає граничної виваженості. З одного боку, суспільство в цілому усвідомлює необхідність виховання у молодого покоління поваги до релігійних традицій. З іншого – стабільність в суспільстві забезпечує тільки толерантність і дотримання чинних норм Конституції, згідно з якими церква відділена від школи.

Стабільно високим є авторитет релігійних структур у суспільстві. Релігійні об'єднання користуються значною довірою в населення у порівнянні з іншими установами й організаціями. Їм довіряє від 40% до 60% українців.

Помітною залишається політизація релігійно-церковного життя, особливо під час виборчих кампаній.

Актуалізується переговорний процес щодо зміцнення Української Помісної Православної Церкви. З трьох юрисдикцій православ'я в Україні діалог ведуть в основному УПЦ КП й УАПЦ. Але досі зусилля ієрархів і священників на ниві творення Помісної Православної Церкви не можна назвати вповні результативними.

Враховуючи досвід розвитку релігійного середовища протягом років державної незалежності, орієнтирами розвитку конфесійного середовища на майбутнє мають стати такі пріоритети.

1. Конституювання Української Помісної Православної Церкви. Її утвердження – нагальна необхідність, продиктована часом. До такої думки схилиють кілька суттєвих обставин. По-перше, існує тисячолітня традиція Українського народу, пронизана ідеєю фундації національно орієнтованої православної інституції. По-друге, Апостольські правила визначають право кожного народу мати власну помісну Церкву. По-третє, достатнім аргументом є і світова практика. Країни з домінуючою часткою православного населення (Болгарія, Греція, Грузія, Росія, Румунія тощо) мають свої помісні православні церкви, що позитивно впливає на духовний розвиток тих націй.

2. Розробка і впровадження у життя ефективного політико-правового механізму регламентації суспільно-релігійних та державно-церковних відносин. Україна прагне інтегруватися у європейське співтовариство, а отже, їй не обійтися без відповідного законодавства щодо свободи совісті й віросповідання. Чинний закон певною мірою застарів. Потрібно здійснити модернізацію законодавства у даній сфері.

3. Утвердження й розвиток партнерських відносин між Державою та Церквою. Обидві сторони повинні максимально конструктивно співпрацювати на ниві розв'язання наболілих соціальних проблем.

Задля гармонізації суспільно-релігійних відносин необхідно:

— забезпечити ухвалення в новій редакції Закону України „Про свободу совісті та релігійні організації”;

— забезпечити рівне ставлення до всіх віросповідань і релігійних організацій на всіх рівнях у всіх регіонах та неухильне дотримання законодавства, що регулює діяльність релігійних організацій, усіма суб'єктами правовідносин;

— сприяти, не втручаючись у внутрішні справи церков, налагодженню конструктивного діалогу між православними юрисдикціями України та розв'язання протиріч між ними;

— актуалізувати процес повернення релігійним організаціям колишніх культових будівель та майна на законодавчій основі;

— сприяти залученню релігійних організацій до співпраці у соціальній сфері, зокрема до роботи з дітьми, позбавленими батьківського піклування, забезпечення духовних потреб людей, позбавлених волі;

— для вдосконалення відносин Української Держави і Церкви, ефективного захисту прав Церков і релігійних організацій доцільно (замість відомчого Державного департаменту у справах релігій у складі Міністерства юстиції України) утворити Раду з питань забезпечення свободи совісті та віросповідань при Кабінеті Міністрів України, як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом. Такі кроки пришвидшать реальну інтеграцію України в коло народів Об'єднаної Європи на основі демократичних цінностей.”

Крім того, релігійна тематика порушується в підпункті «Регіональні особливості гуманітарного простору» пункту 5.1.1 «Суспільно-політичний вимір розвитку регіонів» підрозділу 5.1 «Тенденції регіонального розвитку України на сучасному етапі» розділу 5 «Державна регіональна політика» (стор. 111 доповіді):

“...Істотно різниться релігійно-церковне середовище України. Осередки УГКЦ домінують у західних областях, УПЦ МП – в східних, північних і південних, громади мусульман – в Криму тощо. За умов надмірної політизації релігійно-церковного життя, що, власне, й відбувається в українському суспільстві, конфесійний регіоналізм є потенційним джерелом дестабілізаційних та дезінтеграційних процесів. Крім того, внутрішньоцерковні суперечки підривають авторитет традиційних для України церков і стимулюють поширення нетрадиційних релігійних течій, що загрожує стабільному духовному розвитку суспільства і створює загрозу національній безпеці держави.

Об'єднання східних і західних українців у духовному, культурному, ідеологічному й політичному аспектах можливе лише через утвердження ідеї Соборної Незалежної України й українців як єдиного національно-політичного організму. ...”.